

Juhis välislepingute menetluse lihtsustamise kohta

Välisministeerium (edaspidi *VM*), Justiitsministeerium ja Riigikantselei on kokku leppinud välislepingute menetlemise lihtsustamises. Varem tuli Riigikogus ratifitseeritavaid välislepinguid käsitlevad eelnõud kooskõlastada kahel ringil: esmalt esitati välislepingu heakskiitmise (ja vajadusel allakirjutamiseks volituse andmise) eelnõu kooskõlastamiseks asjaomastele ministeeriumitele ning kui eelnõu oli Vabariigi Valitsuses heaks kiidetud ning leping alla kirjutatud, esitatati kooskõlastusringile lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Viimasel juhul esitati eelnõu Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks alles peale teistes ministeeriumites kooskõlastusringi läbimist. Selline menetlus oli ajamahukas ning liigselt koormav kõigile asjaosalistele.

Alates maist 2019 kehtivad välislepingute menetlemisel järgmised muudatused.

1. Justiitsministeerium kooskõlastab välislepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu samal ajal teiste ministeeriumitega.

Välislepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu saadetakse edaspidi kooskõlastamiseks samal ajal nii Justiitsministeeriumile kui ka teistele asjassepuutuvatele ministeeriumitele. Kooskõlastamiseks antakse piisav tähtaeg, mis on vajalik asja sisuliseks läbivaatamiseks. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõikes 1 on toodud välja eelnõu kooskõlastamise tähtajad: üldjuhul kooskõlastatakse eelnõu 15 tööpäeva jooksul, Justiitsministeeriumis 20 tööpäeva jooksul. Põhjendatud juhtudel võib tähtaega muuta. Edaspidi, kui välislepingut käsitlev eelnõu saadetakse kooskõlastamiseks samal ajal nii Justiitsministeeriumile kui ka teistele ministeeriumitele, soovime lähtuda Vabariigi Valitsuse reglemendis Justiitsministeeriumile kooskõlastamiseks ette nähtud tähtajast ehk **20 tööpäevast**. Juhul kui materjalid on mahukamad, tuleb kooskõlastamiseks anda pikem tähtaeg.

2. Allakirjutamisele kuuluva ja hiljem ratifitseerimisele mineva välislepingu puhul on lubatud ära jätta ratifitseerimise seaduse eelnõu kooskõlastusring, kui lepingu heakskiitmise korralduse eelnõule lisatud materjalid vastavad allpool kirjeldatud nõuetele.

Edaspidi on lubatud allakirjutamisele kuuluva ja hiljem ratifitseerimisele mineva välislepingu puhul ära jätta kooskõlastusring enne lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu Vabariigi Valitsusele esitamist, kui samal ajal on täidetud järgmised tingimused:

- a) lepingu heakskiitmise (ja vajadusel allakirjutamiseks volituse andmise) Vabariigi Valitsuse **korralduse eelnõu seletuskirjale on lisatud ratifitseerimise seaduse eelnõu kavand**;

Näidis:

seaduseelnõu
kavand.docx

- b) lepingu heakskiitmise (ja vajadusel allakirjutamiseks volituse andmise) Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu **seletuskiri on koostatud seaduseelnõu seletuskirjale kehtestatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja (HÕNTE) reegleid järgides** (sh on analüüsitud Eesti õigusaktide vastavust lepingu sätetele, tehtud vajalik mõjuanalüüs ning lisatud muudetavate õigusaktide kavandid ja nende menetlemise ajakava). **Seletuskirjas peavad olema seletatud ka ratifitseerimise alused ning ratifitseerimise seaduse eelnõu, sh selles tehtavad deklaratsioonid ja reservatsioonid**;

Näited:

Seletuskirja punkti 1.3 alla lisada lõik lihtsustatud menetluse kasutamise kohta:

Välislepingute menetlemise lihtsustamise eesmärgil on lepingu heakskiitmise korralduse eelnõule lisatud ratifitseerimise seaduse eelnõu kavand ning korralduse eelnõu seletuskiri on koostatud seaduseelnõu seletuskirjale kehtestatud hea õigusloome ja normitehnika eeskirja reegleid järgides. Pärast kokkuleppe heakskiitmist ei esitata lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu uuesti ministriumidele kooskõlastamiseks, vaid see esitatakse otse Välisministeeriumile Vabariigi Valitsuse istungile esitamiseks.

Seletuskirja punkti 2 (eesmärk) lisada nii korralduse kui seaduse eesmärk. Näiteks:

Korralduse eesmärk on kiita heaks lepingu eelnõu ning volitada Eesti Vabariigi erakorralist ja täievolilist suursaadikut, alalist esindajat Euroopa Nõukogu juures kirjutama Eesti Vabariigi nimel lepingule alla.

Ratifitseerimise seaduse eesmärk on leping ratifitseerida, et võimaldada lepingu jõustamine.

Seletuskiri punkti 3 (eelnõu sisu ja võrdlev analüüs) lisada nii korralduse kui seaduse sisu kirjeldus. Näiteks:

Korralduse eelnõu koosneb kahest punktist: esimesega kiidetakse heaks kokkuleppe eelnõu, teisega tehakse Välisministeeriumile ülesandeks korraldada kokkuleppe sõlmimine nootide vahetamise teel

VÕI

Korraldus koosneb kahest punktist, esimesega kiidetakse heaks lepingu eelnõu ja teisega antakse volitus sellele Eesti Vabariigi nimel alla kirjutada.

Ratifitseerimise seaduse eelnõu koosneb ühest lausest. Seaduse eesmärk on ratifitseerida leping.

Seletuskirja punkti 7 (kulutused ja eeldatavad tulud) lisada info nii korralduse kui seaduse kohta. Näiteks:

Korralduse ja seaduse rakendamisega ei kaasne riigile ega kohalikele omavalitsustele tegevusi, lisakulutusi ega otseselt mõõdetavaid tulusid.

Kulud võivad tekkida, kui Eesti peaks osutama tulevikus mõne investeerimisvaidluse osaliseks.

Seletuskirja punkti 9 (jõustumine) lisada info nii korralduse kui seaduse jõustumise kohta. Näiteks:

Korraldus jõustub allakirjutamisest. Ratifitseerimise seadus jõustub üldises korras kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist (PS § 108).

VÕI

Korraldus jõustub üldkorras. Ratifitseerimise seadus jõustub üldises korras kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist (PS § 108).

- c) lepingu heakskiitmise (ja vajadusel allakirjutamiseks volituse andmise) Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu kooskõlastamiseks esitamisel on **esituskirjas välja toodud, et kooskõlastamiseks esitatakse ka ratifitseerimise seaduse eelnõu kavand**. Sel juhul teavad ministeeriumid (sh Justiitsministeerium) eelnõu ülevaatamisel arvestada, et ratifitseerimise seaduse eelnõu kooskõlastusringi ei tule, vaid see esitatakse otse VMile Vabariigi Valitsusele esitamiseks.

Näide: Välisministeerium esitab kooskõlastamiseks Vabariigi Valitsuse korralduse „Eesti Vabariigi valitsuse ja Jaapani valitsuse vahelise töötamisõigusega turismi kokkuleppe“ eelnõu ning Eesti Vabariigi valitsuse ja Jaapani valitsuse vahelise töötamisõigusega turismi kokkuleppe ratifitseerimise seaduse eelnõu kavandi.

Kui nimetatud tingimused on täidetud, esitatakse pärast lepingu allakirjutamist ratifitseerimise seaduse eelnõu EISi kaudu VMile Vabariigi Valitsuse istungile esitamiseks. Paketile lisatakse lepingu heakskiitmise (ja vajadusel allakirjutamiseks volituse andmise) Vabariigi Valitsuse korralduse eelnõu kooskõlastustabel, kus on näha kooskõlastusringil tehtud märkused, sh ratifitseerimise seaduse eelnõu kavandi kohta tehtud märkused. Pärast välislepingule allakirjutamist teavitab eelnõu ette valmistanud ministeerium kooskõlastusringis osalenud ministeeriume, sh Justiitsministeeriumi, ratifitseerimise seaduse VMile Vabariigi Valitsuse istungile esitamiseks saatmisest, et ministeeriumid saaksid soovi korral Vabariigi Valitsusse mineva eelnõu versiooniga tutvuda. Teavitada võib e-kirja teel, võttes ühendust ametnikega, kes korralduse eelnõu kooskõlastasid või kellega kooskõlastamise käigus suheldi. Kooskõlastamisel ilmnenu eriarvamused lahendatakse kooskõlas Vabariigi Valitsuse reglemendi §-ga 8.

Kui leping tuleb ratifitseerida, sest on vaja muuta riigisiseseid õigusakte, ning leping on rahvusvaheliselt juba jõustunud või kohe jõustumas, esitatakse ratifitseerimise seaduse eelnõu VMile Vabariigi Valitsusele esitamiseks samal ajal kui riigisisese õigusakti muutmise eelnõu (vältimaks välislepingu jõustumist ilma, et riigisisesed õigusaktid oleks lepinguga kooskõlas või võimaldaksid täiel määral lepingut täita). Riigisisese õigusakti muutmise eelnõu menetlus toimub samamoodi nagu praegu – iseseisva menetlusena ning kahe kooskõlastusringiga.

Kui ülalnimetatud tingimused ei ole täidetud, menetletakse välislepingu eelnõu samamoodi, nagu seda on siia maani tehtud: esmalt esitatakse välislepingu heakskiitmise (ja vajadusel allakirjutamiseks volituse andmise) eelnõu kooskõlastamiseks asjaomastele ministeeriumitele ning kui eelnõu on Vabariigi Valitsuses heaks kiidetud ning alla kirjutatud, esitatakse kooskõlastusringile lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu. Ainuke erisus sel juhul on, et edaspidi esitatakse lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu kooskõlastamiseks samal ajal nii Justiitsministeeriumile kui ka teistele asjassepuutuvatele ministeeriumitele, võttes arvesse punktis 1 nimetatud tähtaegu.

Näpunäited lihtsustatud menetluse korras VM-ile VV istungile esitamiseks edastatud eelnõude koostamisele.

Valitsuse korralduse edastamisel VM-ile VV istungile esitamiseks tuleb korralduse seletuskirjast kustutada lõigud seaduseelnõu kohta ja hiljem VM-ile VV istungile esitamiseks edastatava ratifitseerimise seaduse eelnõu seletuskirjast korralduse eelnõu kohta käivad lõigud (mõeldud on laused mis kajastuvad üleval punktis 2 toodud näidetes). Seletuskirjale lisatav

märkustega arvestamise tabel on nii korralduse kui seaduse eelnõul identne. Korrigeerimist vajab sel juhul vaid tabeli pealkiri (olenevalt sellest, millise eelnõu juurde seletuskiri parajasti kuulub).

Valitsuse korralduse edastamisel VM-ile VV istungile esitamiseks lisada seletuskirja punkti 10 (eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon) ka lause:

Kuna lepingu ratifitseerimise seaduse eelnõu esitati ministriumidele kooskõlastamiseks koos lepingu heakskiitmise korralduse eelnõu seletuskirjaga, siis esitatakse see pärast lepingule allakirjutamist otse Välisministeeriumile Vabariigi Valitsusele esitamiseks.